OPENBARING 21
DE NIEUWE HEMEL EN DE NIEUWE AARDE EN HET NIEUWE JERUZALEM

Inhoud

A. Openbaring 21:1-8. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde....2
(1) De hemel en de aarde (21:1a)....2
(2) De zee (21:1b)....4
(3) De stad (21:2,9-10)....5
(4) De stad die aanhoudend neerdaalt (21:2b)....7
(5) De bruid (21:2c)....9
(6) De tent van God (21:3)....10
(7) De vernieuwing (21:4-5a)....11
(8) De mondelinge traditie en het geschreven Woord (21:5b)....13
(9) De Beginner en de Voleinder (21:6a)....14
(10) Het water des levens (21:6b)....14
(11) De gelovigen die overwinnen (21:7)....15
(12) De ongelovigen zijn verloren (21:8)....16
B. Openbaring 21:9-27. Het nieuwe Jeruzalem....17
(1) De stad (21:9-10,18b; zie ook 21:2)....17
(2) De muur (21:12a,17-18a)....19
(3) De poorten (21:12b,13,25)....20
(4) De engelen bij de poorten (21:12c)....22
(5) De namen van de twaalf stammen van Israël op de poorten (21:12d)....23
(6) De fundamenten (21:14)....24
(7) De grootte en vorm van de stad (21:15-16)....24
(8) Het kostbare edelgesteente op de fundamenten (21:19-20)....26
(9) De straten (21:21b; 22:2)....28
(10) De tempel (21:22)....28
(11) Het licht (21:23; 22:5)....31
(12) De volken en hun bijdrage (21:24-26)....32
(13) Wie ingesloten en wie buitengesloten worden (21:27)....35

Let vooral op de werkwoorden in dit hoofdstuk.

- Sommige werkwoorden zijn in *de onvoltooid tegenwoordige tijd* en beschrijven de tijd vóór de wederkomst van Christus: wat de Gemeente nu moet zijn.
- Andere werkwoorden zijn in *de verleden tijd* en beschrijven de tijd ná de wederkomst van Christus.

Openbaring 21:1 tot 22:5 beschrijft wat de Gemeente nu moet zijn in het licht van wat de Gemeente uiteindelijk zal zijn.

A. Openbaring 21:1-8. De nieuwe hemel en de nieuwe aarde.

(1) De hemel en de aarde (21:1a)

21:1a En ik zag een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, want de eerste hemel en de eerste aarde waren *voor eens en voor altijd* voorbijgegaan.[1]

<u>Waar zullen christenen na de wederkomst van Christus wonen, in de hemel of op de aarde</u>?

In de voleinding zijn de eerste hemel en de eerste aarde (de sterrenhemel en de huidige planeet aarde) *voor eens en voor altijd* voorbijgegaan (6:14; 20:11)[2]. Ze zijn bij de wederkomst van Christus voor zijn aangezicht weggevlucht (20:11). 'De tijd waarin de schepping was onderworpen aan de zinloosheid'[3] is tot een einde gekomen. 'De tijden waarin alle dingen worden hersteld'[4] zijn aangebroken. 'Het onwankelbare Koninkrijk'[5] heeft haar permanente fase bereikt (zie 11:15). Johannes ziet 'een nieuwe hemel en een nieuwe aarde'.

De wederkomst van Jezus Christus komt op 'de dag van de Heere'[6]. Hij komt "als een dief"[7]. Het is "de dag van het oordeel en van het verderf van de goddeloze mensen"[8].

Op de dag van de wederkomst zal Gods belofte over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde in vervulling gaan.

Op de dag van de wederkomst zal Gods belofte over de nieuwe hemel en de nieuwe aarde in vervulling gaan. Alles in deze tegenwoordige schepping zal niet vernietigd of herschapen worden, maar *hersteld* [9]! De nieuwe hemel en de nieuwe aarde zullen *niet een andere* hemel en aarde zijn, maar *een vernieuwde en getransformeerde* hemel en aarde. "De hemelen zullen met gedruis voorbijgaan" en de structuur van de elementen op deze aarde zal in het vuur desintegreren. *De tegenwoordige aarde met alles wat de mens bereikt heeft zal door vuur gevonden, ontmaskerd, blootgelegd, openbaar worden*[10]. Het zal hetzelfde universum zijn, maar dan vernieuwd! Het is nu nog nauwelijks voor te stellen.

Het woord 'nieuw'[11] wordt gebruikt in tegenstelling tot iets wat oud is in de zin van verouderd. Het moet worden veranderd door wat nieuw is: een nieuw verbond vervangt het oude verbond[12]; een nieuw mens vervangt de oude[13]; het nieuwe Jeruzalem vervangt het oude en een nieuwe hemel en nieuwe aarde vervangen de oude (21:1)[14]. Het is nog

---

[1] Και ειδον ουρανον καινον και γην καινην. ο γαρ πρωτος ουρανον και η πρωτη γη αμηλθαν (>απερχομαι, ελευσομαι, ηλθον, εληλυθα)
(aorist actief 3 meervoud)
[2] zie Jesaja 34:4; Matteüs 24:29; Hebreeën 1:10-12; 2 Petrus 3:10-12
[3] Romeinen 8:19-21; zie Genesis 3:17-19; 5:29
[4] Handelingen 3:21-23
[5] Hebreeën 12:28; zie Daniël 2:44
[6] Hebreeuws: jom JaHWeH; Grieks: hémera kuriou
[7] 2 Petrus 3:10
[8] 2 Petrus 3:7
[9] Handelingen 3:21. Grieks: apokatastasis
[10] 2 Petrus 3:7-13. Grieks: heurethésetai
[11] καινος-ν-ον
[12] Hebreeën 8:8
[13] 2 Korinthe 5:17; Galaten 6:15; Efeze 4:24
[14] 2 Petrus 3:13

steeds het oude universum en de oude aarde, maar nu door vuur *vernieuwd, verjongd en getransformeerd*! Het oude universum waar de draak, het beest, de valse profeet en de grote hoer hun boze plannen uitvoerden zal volledig verdwijnen! Dat is een grote bemoediging voor christenen!

Het paradijs vóór de wederkomst van Christus.

In de hof van Eden (het paradijs) in het oosten mochten Adam en Eva van alle bomen eten, behalve een. Na de zondeval werden zij daaruit verjaagd. De geesten van gestorven gelovigen gaan naar de hemel, de plaats waar God woont (20:4)[15] en de hemel wordt hier symbolisch 'het paradijs' genoemd (2:7)[16].

Het paradijs ná de wederkomst van Christus.

De uiteindelijke bestemming van christenen is niet het oude paradijs van vóór de zondeval! Het geloof of de voorstelling dat het paradijs een plaats van genot in de hemel is[17], is niet waar. De uiteindelijke bestemming van christenen is op de nieuwe aarde, die veel meer dan het oude paradijs zal zijn. Het oude paradijs op de aarde was een kleine tuin met vruchtbomen ergens in het Midden-Oosten. *Maar de nieuwe aarde zal de hele vernieuwde aarde zijn[18]!* In het oude paradijs kon de satan binnenkomen en konden mensen nog geestelijk, fysiek en eeuwig sterven[19]! Bij de wederkomst van Christus zullen engelen alle struikelblokken en hen die de wetteloosheid doen uit het koninkrijk van Christus wieden en in de hel werpen[20]. De nieuwe aarde zal de plaats van gerechtigheid zijn en niets wat verwerpelijk is zal er binnenkomen (21:27)[21]! Op de nieuwe aarde zal geen satan, zonde of dood meer zijn (21:4)!

(2) De zee (21:1b)

21:1b En de zee was er niet meer.[22]

Waarom zal er geen zee op de nieuwe aarde meer zijn?

De zee vóór de wederkomst van Christus.

In de Bijbel staat 'de zee' symbool voor chaos, leegheid en duisternis[23], voor het zeemonster uit de diepte[24] en voor de machten die uit de diepte van de aarde losbarsten[25]. De zee staat symbool voor vijanden die zonder reden haten[26], voor onrust, conflict, oorlog en voor chaos die het leven bedreigt.

[15] 2 Samuël 12:23; Prediker 12:7; Lukas 16:22; 2 Korinthe 5:1; Filippenzen 1:23
[16] Lukas 23:43; 2 Korinthe 12:3-4
[17] zoals in de islam en andere godsdiensten
[18] Romeinen 4:13; 8:19-21
[19] Genesis 2:16-17
[20] Matteüs 13:41-42
[21] 2 Petrus 3:13
[22] και η θαλασσα ουκ εστιν ετι.
[23] zie Genesis 1:2
[24] Job 7:12
[25] Job 38:8-11
[26] Psalm 69:1-4

‘De zee’ staat op andere plaatsen in de Bijbel symbool voor rumoerige volken[27], bijvoorbeeld Egypte en Assyrië die moeilijkheden veroorzaakten[28]. De zee staat symbool voor goddeloze volken die het beest en de koningen met hun wereldrijken voortbrengen[29], voor de volken die de antichrist (het beest uit de zee) aanbidden (13:1).
De zee is een beeld van “volken, menigten, naties en talen” waarop Babylon, de grote hoer, zit. Dat wil zeggen een beeld van de volken die door de antichristelijke cultuur van de satan beheerst worden (17:15).

Samengevat staat de zee symbool voor de volken van de wereld in hun onrust en conflict, een *broedplaats voor alle goddeloze, onrechtvaardige en terroristische machten*[30].

De zee ná de wederkomst van Christus.

“De zee is er niet meer”. Dit is geen verwijzing naar de afwezigheid van oceanen of meren op de nieuwe aarde. Het betekent dat er op de nieuwe aarde geen enkel goddeloos, antichristelijk land of volk meer zal zijn! Er zal geen antichristelijke cultuur meer zijn. Alleen vrede, heelheid, zal er zijn zoals alleen God dat kan geven!

(3) De stad (21:2,9-10)

‘Het hemelse Jeruzalem’ is de Gemeente van God. Ze is de focus voor gelovigen zowel uit de oudtestamentische periode als uit de nieuwtestamentische periode. Ná het laatste oordeel door Jezus Christus in de lucht[31] zal het hemelse Jeruzalem als het nieuwe Jeruzalem neerdalen op de nieuwe aarde[32]. Dan zal God in Christus te midden van de gelovigen op de nieuwe aarde wonen[33].

21:2a En ik, Johannes, zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem …[34]

De stad vóór de eerste komst van Christus.

De stad Jeruzalem vóór Abraham (2167 - 1992 v.C.), vóór de Joden als een volk (1877 - 1447 v.C.) en vóór de stad aan Israël ging behoren heette ‘Salem’[35]!

Abraham richtte zijn geloofsfocus echter niet op deze ‘aardse stad’, maar op ‘het hemelse Jeruzalem’, “de stad die fundamenten heeft, waarvan God de Bouwer en Ontwerper is”. Het is de stad “die God gereedmaakt, het hemelse vaderland waarnaar gelovigen verlangen.”[36] Dit bleef de focus waarop de gelovigen in Israël zich richtten, zelfs nadat Israël in ballingschap weggevoerd werd en nadat het aardse Jeruzalem vernietigd werd (586 v.C.)[37]!

---

[27] Jesaja 17:12-13
[28] Jesaja 8:7-8; Zacharia 10:11
[29] Daniël 7:2,3,17
[30] Denk aan de volken die terreurgroepen voortbrengen, drugs produceren en oorlogen voeren.
[31] Mattheüs 25:31-46; 2 Korinthe 5:10; Openbaring 20:11-15
[32] Openbaring 20:11 – 21:2
[33] Openbaring 21:3
[34] και την πολιν την αγιαν Ιερουσαλημ καινην ειδον
[35] Genesis 14:18-20; Hebreeën 11:10,14-16
[36] Hebreeën 12:10-16
[37] zie Psalm 137:1,5,6; Jesaja 2:2-4; 54:1-14; 60:1-5,10-22

De gelovigen gedurende de oudtestamentische periode werden de volgende genoemd: Gods 'Gemeente'[38], 'de wijngaard van de HEER'[39], 'de vrouw van God'[40], 'de bruid van God'[41], en 'de stad Jeruzalem'[42]. Ze wordt ook beschreven als gebouwd met edelgesteente[43] en heeft de kenmerken van het nieuwe Jeruzalem[44].

De profeet Jesaja zag het aardse Sion (Jeruzalem) beroofd van haar kinderen, omdat zij in ballingschap ging (586 v.C.). Maar de HEER profeteerde dat, hoewel zij toen kinderloos was, zij in de toekomst meer vruchtbaar zou worden dan ooit. Zij zou zich als Gods volk, als Gods Gemeente "naar rechts en links uitbreiden … en de heidenvolken in bezit nemen."[45]

<u>*De stad vóór de wederkomst van Christus*</u>.

De aardse stad Jeruzalem in het Midden-Oosten staat symbool voor de oude orde evenals de stad Babylon staat voor de ongelovige, onheilige wereld (17:1-2,5,18). Het aardse Jeruzalem staat symbool voor de Joden die nog door de oude orde van de ceremoniële wet beheerst worden. Zij is in slavernij aan de wet[46]. Zij heeft Jezus Christus verworpen en gekruisigd en wordt symbolisch 'Sodom' genoemd omdat zij immoreel is en 'Egypte' genoemd omdat zij christenen op gewelddadige wijze vervolgt (11:8). Paulus noemt haar "het Israël naar het vlees", dat wil zeggen, dat zij alleen door afstamming bij Israël hoort.[47]

Het hemelse Jeruzalem staat symbool voor de nieuwe orde, voor Gods volk of Gods Gemeente. Ook 'Sion' is hiervan een symbool[48]. De gelovigen gedurende de nieuwtestamentische periode worden de volgende genoemd: 'Sion', 'het hemelse Jeruzalem'[49] 'de bruid, de vrouw van het Lam' (21:9-10)[50] omdat zij in de meest intieme relatie met God staat. Zij wordt ook 'de kudde van de Herder Christus'[51], 'de ranken van de wijnstok'[52], 'het Lichaam van Christus'[53], 'de huisgenoten van God'[54], 'de tempel van God'[55], 'de Gemeente'[56], en zelfs 'het Israël van God'[57] genoemd!

[38] Psalm 107:32. 'Gemeente' (Hebreeuws: qahal, Grieks: ekklésia)
[39] Jesaja 5:1-7
[40] Jesaja 54:1,5-6,11
[41] Jesaja 62:5
[42] Jesaja 52:9
[43] Jesaja 54:11-12
[44] Jesaja 60
[45] Jesaja 54:1-3
[46] Galaten 4:24-25; Hebreeën 9:8-10
[47] 1 Korinthe 10:18
[48] Jesaja 51:16; Jesaja 52:7
[49] Hebreeën 12:22
[50] 2 Korinthe 11:2-3; Efeze 5:25-32
[51] Johannes 10:16
[52] Johannes 15:1-5
[53] 1 Korinthe 12:12-13)
[54] Efeze 2:19
[55] Efeze 2:21-22
[56] Mattheüs 16:18; Hebreeën 12:23. (Grieks: ekklésia)
[57] Galaten 6:16

Vóór de wederkomst wordt zij ook 'het hemelse Jeruzalem' of 'het heilige Jeruzalem'[58] genoemd. Maar ná de wederkomst[59] wordt zij 'het nieuwe Jeruzalem'[60] genoemd. Ook het hemelse Jeruzalem is de focus van gelovigen in de nieuwtestamentische periode[61].

Gelovigen hebben op deze aarde geen blijvende stad[62]. Ze zijn burgers van het hemelse Jeruzalem[63]. Ze zijn leden van de Gemeente van wedergeboren gelovigen die in de hemel ingeschreven staan[64]. Het hemelse Jeruzalem baart vrije kinderen van de verbondsbelofte door de kracht van de Heilige Geest[65]. De kinderen van het hemelse Jeruzalem zullen in aantal veel meer zijn dan de kinderen van het aardse Jeruzalem[66]! Dat is een grote bemoediging voor christenen.

Niet de aardse stad Jeruzalem in de moderne staat van Israël, maar het hemelse Jeruzalem (de Gemeente) staat centraal in het Oude en in het Nieuwe Testament[67].

De stad ná de wederkomst van Christus.

Bij de wederkomst van Christus bereikt het hemelse Jeruzalem voltooiing en volmaaktheid in het nieuwe Jeruzalem (21:1-2,9-10). Dit is de laatste, volmaakte fase van het Koninkrijk van God op de nieuwe aarde. Het nieuwe Jeruzalem wordt met prachtige termen omschreven, omdat niets in het heelal zo glorieus is als mensen die voor eeuwig omgaan met de Levende God!

(4) De stad die aanhoudend neerdaalt (21:2b)

21:2b *aanhoudend* neerdalen van God uit de hemel, … [68]

Wat betekent het dat het nieuwe Jeruzalem uit de hemel neerdaalt[69]?

Drie keer wordt gezegd dat het nieuwe Jeruzalem nú in de tegenwoordige tijd *aan het neerdalen is* uit de hemel (3:12; 21:2,9-10). Jezus legt deze gebeurtenis als volgt uit: Wanneer iemand in Hem gaat geloven, wordt hij 'opnieuw geboren' of 'van boven geboren'[70] of 'uit God geboren'[71]. Paulus legt deze gebeurtenis uit als een mens die gaat behoren aan 'het hemelse Jeruzalem' of 'het hemelse Jeruzalem als moeder' krijgt[72]. Zo wordt God je hemelse Vader en jij zijn kind. Zo krijg je hier op aarde een nieuw burgerschap dat in de hemel telt[73].

---

[58] Openbaring 21:10
[59] Hebreeën 12:22
[60] Openbaring 21:2
[61] Galaten 4:24-27; Filippenzen 3:20; Kolossenzen 3:1-4; 2 Timotheüs 4:18; Hebreeën 12:22-24; 13:14
[62] Hebreeën 13:14
[63] Filippenzen 3:20
[64] Hebreeën 12:22-24
[65] Galaten 4:21-31; zie 2 Korinthe 1:20
[66] Jesaja 54:1; Galaten 4:27
[67] Het is belangrijk voor toeristen om dit in gedachten te houden.
[68] καταβαινουσαν (deelwoord, onvoltooid tegenwoordige tijd, actief, vrouwelijk, enkelvoud) εκ του ουρανου απο του θεου
[69] Onvoltooid tegenwoordige tijd
[70] ανωθεν. Johannes 3:3,7
[71] Johannes 1;12-13
[72] Galaten 4:24, zie Filippenzen 3:20
[73] Filippenzen 3:20

Telkens wanneer vrede, recht en gerechtigheid in de harten en levens van Gods kinderen op de aarde gereflecteerd worden[74], daalt het nieuwe Jeruzalem neer vanuit de hemel op de aarde! Het hemelse of nieuwe Jeruzalem is dus het Koninkrijk/koningschap van God dat vanuit de hemel op de aarde uitgeoefend wordt. Telkens wanneer mensen Gods wil op de aarde doen[75], daalt het hemelse Jeruzalem neer op de aarde. Zo vormt en beïnvloedt de Kerk in de hemel (het hemelse Jeruzalem) de Kerk op de aarde. Daarom wordt het nieuwe Jeruzalem in Openbaring 21:1 tot 22:5 voorgesteld als *een stad die aan het neerdalen is, als een stad in wording, die eenmaal in de voleinding volmaakt neergedaald zal zijn!*

De dingen die in de voleinding volmaakt zullen zijn, gebeuren in principe nú al! Openbaring 21 en 22 bevatten beloften en aansporingen voor de strijdende Kerk nú: voor hen die nú dorst hebben (21:6), voor hen die nú overwinnen (21:7) en voor hen die nú de woorden van de profetie van dit boek in acht nemen (22:7). Maar ook waarschuwingen voor hen die nú lafhartig en ongelovig zijn (21:8). De dingen die in het boek Openbaring beschreven worden, zullen en 'moeten met spoed gebeuren' (22:6). "De tijd voor hun vervulling is nabij" (22:10).

<u>Voorbeelden van het nieuwe Jeruzalem dat nú aan het neerdalen is</u> (3:12).

Christus is nú bezig zijn bruid voor te bereiden (21:2)[76]. Hij is nú al alle dingen aan het vernieuwen (21:5)[77]. Hij lest nú al de dorst van hen die snakken naar het levende water (21:6)[78]. Hij verzamelt nú al zijn verbondsvolk (21:7)[79]. Hij beschermt nú al zijn volk (21:12)[80].

Hij voert nú al mensen vanuit alle windrichtingen door de open poorten van zijn Koninkrijk naar binnen (21:12,13,25)[81]. Hij bouwt ze nú al op (21:14)[82]. Hij woont nú al geestelijk in hen (21:16)[83]. Christus is nú al voortdurend toegankelijk voor zijn volk (21:21)[84]. Hij openbaart nú al Gods kenmerken (attributen) (21:23)[85]. Hij houdt nu al de poorten open opdat mensen zijn Koninkrijk binnen mogen komen (21:25)[86]. Hij laat nú al de heerlijkheid en eer van de natiën zijn Koninkrijk verrijken (21:24,26; 5:9)[87]. Onreinheid wordt nú al uit zijn Koninkrijk geweerd (21:8,27)[88]. Vruchten van de boom des levens worden nú al gedragen, bladeren van de boom zijn nú al tot genezing van de volken (22:2). Nú al worden de levens van gelovigen vanuit de hemel volgens hemelse

[74] zie Jesaja 9:6-7; Jeremia 31:31-34
[75] Mattheüs 6:10
[76] zie 2 Korinthe 11:2-3; Efeze 5:25-27
[77] zie 2 Korinthe 5:17. "Als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping. Het oude is voorbijgegaan, zie, alles is nieuw geworden."
[78] zie Johannes 4:10,14; 7:37-39 en Johannes 3:16.
[79] zie 2 Korinthe 6:16
[80] zie Psalm 34:7; 139:5
[81] zie Johannes 12:32
[82] zie Efeze 2:19-22
[83] 1 Koningen 6:20; zie Johannes 15:5,7
[84] zie Efeze 2:18; 3:12
[85] zie Jesaja 49:6; Johannes 1:18; 14:9; 2 Korinthe 4:6; Handelingen 13:47
[86] zie Johannes 10:9; 6:37
[87] zie Jesaja 60:1-5; Mattheüs 28:19
[88] zie Mattheüs 25:10-11; 1 Korinthe 6:9-10; Johannes 3:18,36

standaarden beheerst[89]. Nú al worden hun belangen vanuit de hemel bevorderd[90]. Nú al is hun leven verborgen met Christus in God[91]. Nú al is hun eeuwige erfenis veiliggesteld in de hemel[92]. Enzovoorts. Daarom bidden gelovigen: “Laat uw Koninkrijk (koningschap) komen”[93].

Daarom staan sommige werkwoorden in *de onvoltooid tegenwoordige tijd*. Dit alles is een zekere verwachting dat de profetieën vervuld zullen worden, omdat de volmaaktheid hoort bij de dag van de wederkomst, de dag waarin alle dingen worden hersteld[94]. Intussen zijn ware gelovigen nú al tot het hemelse Jeruzalem gekomen[95].

Voorbeelden van het nieuwe Jeruzalem dat vanaf de wederkomst al neergedaald is.

Het nieuwe Jeruzalem is *de volmaakte werkelijkheid* voor wat het volk van God zal zijn op de nieuwe aarde! Daarom staan andere werkwoorden in *de verleden tijd*. De eerste hemel en de eerste aarde zijn voorbijgegaan (21:1). Er zal geen dood meer zijn, geen rouw, geen jammerklacht, geen pijn, want wat er eerst was is voorbij (21:4). Er zal niets meer zijn waarop nog een vloek rust (22:3). Wat in de Bijbel geschreven staat “is voltrokken” (21:6). De voltooid tegenwoordige tijd legt de nadruk erop dat deze volmaakte werkelijkheid voor eeuwig zal voortduren!

(5) De bruid (21:2c)

21:2c gereedgemaakt als een bruid die voor haar man sierlijk gemaakt is.[96]

De Bruid vóór de wederkomst van Christus.

In het Oude Testament worden de gelovigen niet alleen de bruid van God genoemd[97], maar worden zij ook voorgesteld als een vestingstad (21:2,9-10) met verlossing als muren, waarin de rechtvaardigen en trouwen binnengaan[98]. Ook in het Nieuwe Testament worden de gelovigen de bruid van Christus genoemd en voorgesteld als een hemelse stad[99]. Daarom is ‘het nieuwe Jeruzalem’ *het volle getal van de uitverkoren gelovigen in Gods volk[100] die gedurende de oudtestamentische en nieuwtestamentische periode ooit op de aarde geleefd hebben*.

Gods volk wordt voorbereid voor de bruiloft van het Lam. Christus geeft zich aan de Kerk in het Oude[101] en het Nieuwe Testament om haar heilig en smetteloos te maken door haar

---

[89] Romeinen 8:5-11; Galaten 5:16-26
[90] Romeinen 8:28
[91] Kolossenzen 3:3
[92] Johannes 14:1-4; Romeinen 8:17; 2 Korinthe 1:20-22; 1 Petrus 1:4-5
[93] Mattheüs 6:10. ελθετω (>ερχομαι. gebiedende wijs/aansporend, aoristus, actief) η βασιλεια σου
[94] Handelingen 3:21
[95] Hebreeën 12:22-24
[96] ητοιμασμενην ως νημφην κεκοσμημενην (>κοσμεω)(deelwoord, voltooid tegenwoordige tijd, passief, accusatief, vrouwelijk , enkelvoud)
τω ανδρι αυτης
[97] Jesaja 62:5
[98] Jesaja 26:1-2
[99] Galaten 4:26; Hebreeën 12:22
[100] zie Romeinen 11:25-26
[101] 1 Petrus 1:10-12; Hebreeën 11:39-40

te reinigen met zijn Woord. Hij wil haar voor zich plaatsen zonder smet of rimpel of iets dergelijks[102]. Ook Gods volk zelf maakt zich gereed voor de bruiloft van het Lam (19:7).

De Bruid ná de wederkomst van Christus.

Bij de wederkomst van Christus zal *de bruiloft van het Lam plaatsvinden en de bruid zal figuurlijk gesproken de vrouw van het Lam worden* (21:9). Wat er in de geschiedenis gebeurde bereikt zijn vervulling bij de wederkomst van Christus. De bruiloft van het Lam zal tot in eeuwigheid duren!

Het nieuwe Jeruzalem wordt in het boek Openbaring met heerlijke woorden omschreven, omdat niets in het hele universum zo heerlijk is als de zichtbare gemeenschap van de Kerk met God.

(6) De tent van God (21:3)

21:3 En ik hoorde een luide stem uit de hemel zeggen: Zie, de tent van God (is) bij de mensen en Hij zal bij hen wonen en zij zullen zijn volk *(Grieks: volken)* zijn, en God zelf zal bij hen zijn *en* hun God zijn.[103]

De stem is waarschijnlijk van een machtige engel die voor Gods troon staat (zie 19:5). Zijn stem moet overal gehoord worden. “Zie!” is een verwonderende en blijde schreeuw, want wat de gelovigen vroeger alleen door geloof konden zien, kunnen zij nu met hun ogen zien (zie 1:7).

Vóór de nieuwe hemel en de nieuwe aarde komt, is de woning van God in de hemel. Zonder Christus zou God helemaal onzichtbaar en ontoegankelijk gebleven zijn. Maar ná de eerste komst van Christus is God toegankelijk door het geloof in Christus. Ná de wederkomst van Christus zal God in Christus volkomen zichtbaar en toegankelijk zijn. Nú al woont God onzichtbaar in de Kerk door de Heilige Geest[104].

Maar op de nieuwe aarde zal God door Jezus Christus in het midden van zijn volk (meervoud: volken) wonen (21:3). Het meervoud ‘volken’ wordt gebruikt om aan te duiden dat Gods volk bestaat uit gelovigen uit vele volken op de aarde (zie 5:9-10; 7:9; 10:11; 11:9; 17:15) en ook waarschijnlijk om aan te duiden dat zij een hele grote schare zijn, een ontelbaar aantal: “als de stof van de aarde”[105], “als het zand dat aan de oever van de zee is”, of “als de sterren in de hemel”[106]!

Letterlijk staat er, “De tent van God (is) bij de mensen, en Hij zal zijn tent bij hen opslaan”[107]. Zo vertrouwelijk zal de eeuwige omgang met God zijn dat Hij als het ware bij hen woont (7:15)! God die bij zijn volk woont, is de essentie van verlossing. *God persoonlijk kennen, wonen in zijn zichtbare tegenwoordigheid, met Hem omgaan en Hem*

[102] Efeze 5:25-27

[103] και ηκουσα φωνης μεγαλης εκ του θρονου λεγουσης, Ιδου η σκηνη του θεου μετα των ανθρωπων, και σκηνωσει (>σκηνοω)
(toekomende tijd, actief 3 enkelvoud) μετ αυτων, και αυτοι λαοι αυτου εσονται (toekomende tijd, dep, 3 meervoud), και αυτος
ο θεος μετ αυτων εσται (toekomende tijd, dep, 3 enkelvoud, (αυτων θεος)

[104] Efeze 2:19-22

[105] Genesis 13:15

[106] Genesis 22:17

[107] zie Jesaja 4:2-6; 8:14; Ezechiël 37:28

dienen is de essentie van het eeuwige leven[108]*!* Alle andere zegeningen van verlossing vloeien uit deze toestand voort. Op deze aarde en op de nieuwe aarde is de persoonlijke en vertrouwelijke relatie met God de allerbelangrijkste gebeurtenis.

(7) De vernieuwing (21:4-5a)

21:4 En God zal alle tranen van hun ogen afwissen, en de dood zal er niet meer zijn; ook geen rouw, jammerklacht of moeite zal er meer zijn. Want de eerste dingen zijn *voor eens en voor altijd* voorbijgegaan.[109]

'De eerste dingen' zijn de dingen van de oude orde[110]. Die zijn *voor eens en voor altijd* voorbijgegaan[111]. Nu wordt de nieuwe orde beschreven, de relatie tot God en de zegeningen in het nieuwe Jeruzalem. God zal elk litteken en elke herinnering aan zonde en lijden op deze aarde wegnemen. Hij zal elke traan van hun ogen afvegen (7:17; 21:4)[112]. Er zal geen dood meer zijn (21:4; 20:14)[113], geen rouw of jammerklacht (21:4)[114], of moeite (21:4).

Vergelijk de zegen van het nieuwe Jeruzalem, de bruid van Christus, met de vloek van het oude Babylon, de grote hoer. Let op de aanwezigheid van de dood en rouw, hongersnood, brandend vuur en de afwezigheid van vreugde, muziek, zinvolle arbeid, licht en feesten in Babylon (18:8,21-23)!

21:5a En Hij die op de troon zit, zei: Zie, Ik *ben nú bezig* alle dingen nieuw te maken.[115]

Omdat de nadruk ligt op het woord 'alle dingen' wordt het woord aan het einde geplaatst: (letterlijk) "Ik maak nieuw *alle dingen*!" Vernieuwing wordt door Christus uitgevoerd, omdat de Een die hier spreekt God in Christus is. Alles wordt vernieuwd: het universum en de aarde met alles erop; de mensen, de relaties en toestanden; de manier van bestaan, de vreugde in arbeid[116].

<u>Vernieuwing is NÚ al aan de gang</u>. Let wel dat Hij niet zegt, "Ik zal alle dingen nieuw maken" alsof dat nog in de toekomst ligt. Hij zegt ook niet, "Ik heb alle dingen nieuw gemaakt" alsof de vernieuwing al plaatsgevonden heeft. Hij zegt, "Ik ben nú bezig alle dingen nieuw te maken[117]" en dat wordt bij zijn wederkomst volledig en volmaakt voltooid[118].

---

[108] Johannes 17:3; zie Psalm 27:4

[109] και εξαλειψει (<εξαλειφω)(toekomende tijd, actief, e enkelvoud) παν δακρυον εκ των οφθαλμων αυτων, και ο θανατος
ουκ εσται ετι, ουτε πενθος (το πενθος)(verdriet, rouw) ουτε κραυγη (η κραυγη)(jammerklacht, uitschreeuwen, huilen), ουτε πονος
(ο πονος)(moeite, pijn) ουκ εσται ετι, (οτι) τα πρωτα απηλθαν

[110] Hebreeën 9:8-10

[111] 2 Korinthe 5:17

[112] zie Jesaja 25:8

[113] zie Jesaja 25:8; 1 Korinthe 15:26,42-44,50-54; 2 Timotheüs 1:10

[114] zie Jesaja 35:10; 51:11; 65:19

[115] Και ειπεν (>λεγω, ερω, ειπον, ειρηκα) ο καθημενος επι τω θρονω, Ιδου καινα ποιω (onvoltooid tegenwoordige tijd, actief, 1 enkelvoud)
παντα.

[116] zie Jesaja 43:18-21

[117] zie 2 Korinthe 5:17

[118] zie Efeze 1:10

Deze aanhoudende vernieuwing is een aspect van het nieuwe Jeruzalem dat aanhoudend neerdaalt uit de hemel in de tegenwoordige tijd (zie 21:2)!

Vernieuwing is van boven. Deze vernieuwing kan niet en zal niet uitgevoerd worden door mensen alleen, hun wetenschappers, hun politieke partijen, hun regeringen op de aarde. *Betere sociale diensten, beter onderwijs, betere wetgeving, betere verdeling van rijkdom, beter milieubeheer, enz. zonder de Heere Jezus Christus*[119] *gaat niet de nieuwe of gouden eeuw inleiden! De christelijke boodschap is niet dezelfde als die van de communisten, socialisten, nationalisten, internationalisten of humanisten!* Alleen God in Christus door zijn Geest maakt *alle dingen* nieuw!

Vernieuwing is holistisch. Christenen zijn niet alleen maar bezig met zieltjes te redden. Zij zijn ook bezig om lichamen, huwelijken, families, woonbuurten en zelfs volken te redden. Christenen strijden tegen leugens, immoraliteit en corruptie.

Door het inzicht, wijsheid, kracht en creativiteit van Jezus Christus zijn christenen bezig om de sociale diensten, onderwijs, wetgeving, verdeling van rijkdom, milieubeheer, enz. nieuw en beter te maken! Maar de werkelijke en volledige vernieuwing van alle dingen gebeurt alleen bij de wederkomst van Christus[120].

(8) De mondelinge traditie en het geschreven Woord (21:5b)

21:5b En Hij zei tegen mij: Schrijf, want deze woorden zijn waarachtig en betrouwbaar.[121]

Het wordt niet gezegd wie hier spreekt. Het kan God of Christus of een engel zijn (1:1,3; 14:13; 19:9).

De mondelinge traditie en het geschreven Woord.[122]
Hij zegt niet, “Schrijf op dat deze woorden betrouwbaar en waar zijn”. Hij zegt, “Schrijf deze woorden op, *omdat zij betrouwbaar en waar zijn*”. *De mondelinge overlevering van de openbaring van Christus zou verloren kunnen gaan wanneer mensen sterven en generaties doorschuiven. Daarom moeten de woorden van Jezus Christus door de apostelen opgetekend worden! De geschreven Bijbel is belangrijk*[123]! De profeten gedurende de oudtestamentische periode en de apostelen gedurende de nieuwtestamentische periode zijn de oor- en ooggetuigen van de waarheden door God geopenbaard. God of Christus wil niet dat wij op mondelinge tradities blijven steunen, maar dat wij op zijn geschreven Woord blijven vertrouwen[124]!

---

[119] Johannes 15:5. “Zonder Mij kunt u niets (dat blijvend is) doen.”

[120] zie Filippenzen 3:21; 1 Johannes 3:1-3

[121] Και λεγει, Γραψον (gebiedende wijs, actief, accusatief 2 enkelvoud), οτι ουτοι οι λογοι πιστοι και αληθινοι εισιν.

[122] Deuteronomium 31:8+24-26. Is de Bijbel alleen gebaseerd op mondelinge overlevering of op opgetekende waarheden van God? Er zijn mensen die
geloven dat de boeken van de Bijbel pas na 50 jaren of meer van mondelinge overlevering opgetekend werden. Zij beweren dat niemand kan
weten wat de oorspronkelijke auteurs geschreven of bedoeld hebben en dat daarom de Bijbel niet vertrouwd kan worden. De Bijbel geeft op
meerdere plaatsen duidelijk aan dat deze bewering onjuist is. Vers Deuteronomium 31:24 zegt dat Mozes nadat hij het SCHRIJVEN van de
woorden van de Wet van begin tot einde in een WETBOEK voltooid had, de Levieten opdracht gegeven had om het boek in de ark in de
tabernakel te BEWAREN! Bovendien beloofde de HEERE dat HIJZELF voor de Israëlieten zou uitgaan en met hen zou zijn, hen niet zou loslaten
of verlaten – een belofte die nooit aan enig ander geschreven document in de menselijke geschiedenis verbonden werd!

[123] Johannes 14:26; 16:13

[124] Jesaja 8:1,19-20; Markus 7:1-13; 2 Timotheüs 3:16-17; 2 Petrus 3:1-2,16

Wat aan Johannes geopenbaard werd, moet opgetekend worden (19:9; 22:6). Mensen uit alle generaties moeten deze openbaring lezen (1:3), geloven[125] en onthouden[126]! *Daarom werden deze dingen opgetekend[127]. Zo kunnen christenen hun geloofsbelijdenissen, leerstellingen en ethiek baseren op de geschreven Bijbel. Paulus beveelt zelfs dat wij niet mogen gaan boven wat (in de Bijbel) geschreven staat[128].*

(9) De Beginner en de Voleinder (21:6a)

21:6a En Hij zei tegen mij: Het is geschied[129]*.* Ik *(ben)* de Alfa en de Omega, het Begin en het Einde.[130]

In Openbaring 21:6 herhaalt Jezus Christus dat Hij de Alfa en de Omega is. Hij is God voor eeuwig. En Hij is dezelfde voor eeuwig. "Jezus Christus is gisteren en heden dezelfde en tot in eeuwigheid"[131]. Maar pas aan het einde van de wereldgeschiedenis zullen wij dit heel duidelijk kunnen zien. "Uit God en door Hem en tot Hem zijn alle dingen. Hem zij de heerlijkheid, tot in eeuwigheid"[132]. Wat gezegd is tussen Openbaring 1:1 en 21:6 is betrouwbaar en waar. Daar staat Jezus Christus garant voor. Met Hem zijn al deze dingen zo zeker alsof zij al helemaal gebeurd zijn!

(10) Het water des levens (21:6b)

21:6b Wie dorst heeft, zal Ik voor niets *te drinken* geven uit de bron van het water des levens.[133]

Het water des levens is een symbool van het eeuwige leven, van verlossing en bevrijding[134].

Het water des levens vóór de wederkomst van Christus.

Christus, die nú bezig is alle dingen nieuw te maken, is ook nú bezig om het eeuwige leven te geven aan iedereen die het wil ontvangen[135]. *Dit maakt deel uit van dat aspect van het nieuwe Jeruzalem dat nú in de tegenwoordige tijd van God uit de hemel op de aarde neerdaalt* (zie 21:2)! Het wordt nu al gegeven aan iedereen die dorst heeft.

Het water des levens ná de wederkomst van Christus.

Bij de uiteindelijke vernieuwing van alle dingen zal het Lam zijn volk leiden naar de levende waterbronnen (7:16-17). Al hun noden en heilige verlangens zullen voor eeuwig

---

[125] Johannes 5:39,47

[126] Hosea 4:6

[127] Johannes 20:30-31; 1 Johannes 5:13; Lukas 1:1-4

[128] 1 Korinthe 4:6. De voltooid tegenwoordige tijd (γεγραπται) drukt uit dat het resultaat in de tegenwoordige tijd doorgaat!

[129] De voltooid tegenwoordige tijd duidt aan dat het geschied is en dat *de gevolgen daarvan blijven doorgaan.* Vergelijk Johannes 16:33, "Ik heb de wereld overwonnen" en de wereld blijft voor eeuwig overwonnen." En Johannes 19:30, "Het is volbracht" en het blijft voor eeuwig volbracht.
Niemand kan iets eraan toevoegen.

[130] Και ειπεν μοι, Γεγοναν (>γινομαι)(voltooid tegenwoordige tijd, actief, 3 meervoud). εγω (ειμι) το Αλφα και το Ω, η αρχη και το τελος

[131] Hebreeën 13:8

[132] Romeinen 11:36; zie Kolossenzen 1:16-17

[133] εγω τω διψωντι (>διψαω)(dorst hebben) δωσω (>διδωμι) εκ της πηγης του υδατος της ζωης δωρεαν (gratis, als een gift, onverdiend)

[134] Psalm 36:8-9

[135] zie Jesaja 55:1; Johannes 4:10,14; 10:10; 7:37-39

vervuld worden. Hij zal hen overvloedig leven en vreugde schenken. Daarna zullen zij nergens meer naar dorsten.

(11) De gelovigen die overwinnen (21:7)

21:7 Wie *tot het einde toe* overwint, zal deze dingen (HSV: alles) **beërven, en Ik zal voor hem een God zijn en hij zal voor Mij een zoon zijn.[136]**

<u>Wat betekent het om 'te overwinnen'</u>?

<u>*Overwinnen vóór de wederkomst van Christus*</u>.

'Overwinnen' is een onderdeel van het nieuwe Jeruzalem dat neerdaalt. 'Overwinnen' doe je wanneer je onder alle omstandigheden in Jezus Christus blijft geloven[137] en in Jezus Christus blijft[138]. Overwinnen doe je wanneer je de duivel en de zondige wereld buitensluit[139], omdat zij proberen je weg te trekken van omgang met en dienstbetoon aan God. Overwinnen is te blijven strijden tot het einde tegen verslappen en terugvallen (2:4-5)[140]. Overwinnen is blijvend tegen onrecht vechten.

Jezus Christus heeft de wereld overwonnen[141]. De gelovigen in Jezus Christus zullen de wereld[142] en het kwaad[143] overwinnen. Christenen zullen de Satan en zijn demonen overwinnen door het bloed van het Lam. Zij doen dit op basis van het kruis van Jezus Christus en het woord van hun getuigenis (12:11). De gelovigen zijn de uitverkorenen en geroepenen die samen met Jezus Christus in de strijd zullen overwinnen (17:14).

<u>*Overwinnen ná de wederkomst van Christus*</u>.

Overwinning is deel van het nieuwe Jeruzalem dat neergedaald is. De totale overwinning komt met de wederkomst van Christus. Dan zijn de gelovigen "meer dan overwinnaars door Jezus Christus"[144]! Dan hoeven zij niet meer te strijden.

(12) De ongelovigen zijn verloren (21:8)

21:8 Maar *wat betreft* de lafhartigen, ongelovigen, verfoeilijken, moordenaars, ontuchtplegers, tovenaars, afgodendienaars en alle leugenaars: hun deel is in de poel die van vuur en zwavel brandt. Dit is de tweede dood.[145]

---

[136] ο νικων (deelwoord, onvoltooid tegenwoordige tijd, actief) κληρονομησει (>κληρονομεω)(toekomende tijd, actief, 3 enkelvoud) ταυτα.
και εσομαι (indicatief, toekomende tijd, 1ste persoon enkelvoud) αυτω θεος και αυτος εσται μοι υιος.

[137] 1 Johannes 5:5

[138] Johannes 15:5

[139] 1 Johannes 2:15-17

[140] 1 Timotheüs 6:11-12

[141] Johannes 16:33

[142] 1 Johannes 5:5

[143] 1 Johannes 2:14

[144] Romeinen 8:37

[145] τοις δε δειλοις (δειλος)(lafhartig) και απιστοις και εβδελυγμενοις (>βδελυσσω)(voltooid tegenwoordige tijd)(verfoeilijk) και φονευσιν
(ο φονευς)(moordenaar) και πορνοις και φαρμακοις (ο φαρμακος)(menger van medicijnen, magische praktijken), και ειδολατραις
και πασιν τοις ψευδεσιν (το ψευδος)(leugen, valsheid), το μερος αυτων εν τη λιμνη τη καιομενη (>καιω)(deelwoord, onvoltooid
tegenwoordige tijd, passief, datief, vrouwelijk, enkelvoud) πυρι και θειω, ο εστιν ο θανατος ο δευτερος

Er staan verschillende lijsten van zonden in de Bijbel[146]. De Bijbel geeft duidelijk aan wie buiten het nieuwe Jeruzalem gesloten zullen worden. *Christus' bedoeling is om mensen aan te sporen de weg van de wereld te verlaten en zijn weg te gaan. Het is een oproep tot bekering in de tegenwoordige tijd!* Jezus zegt, "Ga binnen door de nauwe poort, want wijd is de poort en breed is de weg die naar het verderf leidt, en velen zijn er die daardoor naar binnen gaan.[147]

- Mensen zijn *lafhartig* wanneer zij zich schamen voor Christus en zijn woorden[148].
- Mensen zijn *ongelovig* wanneer zij het christelijke geloof ontkennen of opgeven[149].
- Mensen zijn *verfoeilijk* wanneer zij zich bezighouden met seksuele immoraliteit (17:4-5)[150].
- Mensen zijn *moordenaars* wanneer zij anderen vermoorden of met hun woede geestelijk vermoorden[151].
- Mensen zijn *ontuchtplegers* wanneer zij seksuele handelingen verrichten vóór of buiten hun huwelijk[152].
- Mensen zijn *tovenaars* wanneer zij zich bezighouden met magie, occultisme of satanisme (zie 9:21; 18:23)[153].
- Mensen zijn *afgodendienaars* wanneer zij iemand of iets anders[154] dan de God van de Bijbel aanbidden[155].
- Mensen zijn *leugenaars* wanneer zij de waarheid niet spreken of zich voordoen iemand te zijn die ze niet zijn.

'De poel die van vuur en zwavel brandt' is de hel ná de laatste oordeelsdag (19:20; 20:10,14). Mensen die Gods doel missen, worden uiteindelijk met lichaam en ziel/geest in de eeuwigdurende verdoemenis geworpen en voor eeuwig van God gescheiden[156]. Maar ieder die zich bekeert van deze dingen zal gewassen, gerechtvaardigd en geheiligd worden[157]!

B. Openbaring 21:9-27. Het nieuwe Jeruzalem.

Het nieuwe Jeruzalem wordt hier de bruid of de vrouw van het Lam genoemd. Openbaring 21:9-21 beschrijft het nieuwe Jeruzalem, haar locatie, haar vorm, haar afmetingen en haar stralende heerlijkheid, haar poorten, haar fundamenten, haar muren,

[146] Deuteronomium 18:10-14; Mattheüs 15:19; Romeinen 1:29-32; 1 Korinthe 5:10-11; 6:9-10; Galaten 5:19-21 en in Openbaring 21:8
[147] Mattheüs 7:13-14
[148] Mattheüs 10:33; Markus 8:38
[149] zie 1 Timotheüs 1:19-20
[150] Leviticus 19:26-31; Deuteronomium 18:10-14; Mattheüs 15:18-19; 1 Korinthe 5:9-11; 6:9-10; 1 Petrus 4:3-4
[151] Mattheüs 5:22
[152] Hebreeën 13:4
[153] Exodus 7:11; Leviticus 19:26,31; Jesaja 47:12
[154] Bijvoorbeeld geld, plezier, wetenschap, techniek, enz.
[155] Mattheüs 6:24
[156] Mattheüs 10:28; 2 Thessalonicenzen 1:8-9
[157] 1 Korinthe 6:9-11

haar schoonheid, haar licht, haar inwoners, de heerlijke en eervolle dingen die binnen in haar gebracht worden, haar reinheid, haar vreugde en haar activiteiten.

(1) De stad (21:9-10,18b; zie ook 21:2)

21:9 En een van de zeven engelen die de zeven schalen hadden, vol van de zeven laatste plagen, kwam naar mij toe en hij sprak met mij en zei: Kom, ik zal u de Bruid, de Vrouw van het Lam, laten zien.[158]

Het nieuwe Jeruzalem (21:9-10) [159] is altijd de tegenpool van het grote Babylon. Beiden worden geïntroduceerd door een van de engelen met de zeven schalen (17:1 en 21:9). *Het nieuwe Jeruzalem symboliseert de christelijke Gemeente met haar cultuur van het Koninkrijk van God! Babylon symboliseert de niet-christelijke wereld met haar wereldse cultuur.*

21:10 En hij voerde mij weg in *de* geest (beter: Geest) **op een grote en hoge berg en liet mij de grote stad zien, het heilige Jeruzalem, dat neerdaalde uit de hemel, bij God vandaan.[160]**

21:11 Zij had de heerlijkheid van God, en haar uitstraling *was* als een zeer kostbare edelsteen, als een kristalheldere steen jaspis.[161]

Met zijn gedachten, verbeelding en gevoelens was Johannes weer op de aarde. De engel voerde hem door de Geest naar een hoge berg (zie 1:10; 4:2). Deze reis is niet fysiek of lokaal, maar geestelijk in de waarneming en in het besef van Johannes. In dit visioen zag hij het nieuwe Jeruzalem dat van God uit de hemel neerdaalde (21:2).

De stad is geen letterlijke stad, maar een symbool voor *het totaal van uitverkoren gelovigen, zowel die van het Oude als die van het Nieuwe Testament*. De beschrijvingen en afmetingen van het nieuwe Jeruzalem hebben een goddelijke boodschap! Zo staan bijvoorbeeld ‘de open poorten’ voor de mogelijkheid om nú nog naar binnen te kunnen gaan[162]!

De heilige stad, Jeruzalem, was van puur goud gemaakt (21:18b). Ze scheen als de heerlijkheid van God. Haar schittering was als die van een kostbaar juweel, als jaspis. Jaspis is een ondoorschijnend kwarts, gewoonlijk rood, geel, bruin, soms groen, blauw of wit van kleur. In de antieke tijd werd deze benaming voor verschillende edelstenen

---

[158] Και ηλθεν εις εκ των επτα αγγελων των εχοντων τας επτα φιαλας (η φιαλη)(schaal), γεμοντων (>γεμω)(vol zijn van) των επτα πληγων των εσχατων, και ελαλησεν μετ εμου λεγων, Δευρο, δειξω (>δεικνυμι) (toekomende tijd, 1ste enkelvoud)

[159] σοι την νυμφην την γυναικα του αρνιου
Hebreeën 10:22-24

[160] και απενεγκεν (>αποφερω, οισω, ηνεγκα ηηνεχθην, ηνεγκα) με εν πνευματι επι ορος μεγα και υηηλον , και εδειξεν μοι
την πολιν την αγιαν Ιερουσαλημ καταβαινουσαν εκ του ουρανου απο του θεου.

[161] εχουσαν (deelwoord, onvoltooid tegenwoordige tijd, actief, nominatief, vrouwelijk enkelvoud) την δοξαν του θεου.
ο φωστηρ (ο φωστηρ)(uitstraling) αυτης ομοιος λιθω τιμιωτατω (τιμιωτατος)(edelsteen),
ως λιθω ιασπιδι (η ιασπις) κρυσταλλιζοντι (>κρισταλιζω)(deelwoord, onvoltooid tegenwoordige tijd, actief, datief, mannelijk, enkelvoud)
(schitteren als een kristal)

[162] zie 2 Korinthe 6:1-2

gebruikt. Hier was het de kristalheldere jaspis, misschien wel een opaal of diamant. Hier wordt de hoge waarde en bijzondere schoonheid van Gods volk mee bedoeld. Niets op de aarde is zo kostbaar voor God als zijn volk. Dat bewees Hij door haar met zijn bloed te kopen[163].

De stad vóór de wederkomst van Christus.

De stad blijft aanhoudend van God uit de hemel neerdalen. Tot de wederkomst van Christus worden er steeds nieuwe gelovigen aan toegevoegd[164]. Het is nog steeds de strijdende Kerk.

De stad ná de wederkomst van Christus.

De eindtoestand van Gods volk is de triomferende Kerk of het Koninkrijk van God in z'n eindfase.

Wat is de betekenis van elk onderdeel van de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem?

In dit visioen beschrijft Johannes de muur, de poorten, de fundamenten en de straten van het nieuwe Jeruzalem. Deze delen van de stad symboliseren *de gemeenschap van de gelovigen (de Kerk)* bekeken vanuit *verschillende invalshoeken*.

(2) De muur (21:12a,17-18a)

21:12a Zij had een grote en hoge muur.[165]

21:17 En hij mat haar muur op: honderdvierenveertig el (breed), een mensenmaat, die *ook de maat* van een engel is.[166]

21:18 En het bouwmateriaal van de muur was jaspis en de stad was zuiver goud, gelijk aan zuiver glas.[167]

De stad had een dikke hoge muur die van jaspis gemaakt was. De muur was 144 el dik of hoog. De tekst maakt niet duidelijk of de breedte of de hoogte bedoeld wordt. We kiezen voor de breedte. De muur is een onderdeel van het nieuwe Jeruzalem dat in de tegenwoordige tijd van God uit de hemel neerdaalt. Een el is 45 centimeter. Dus 144 el is ongeveer 65 meter (21:17). Er zouden wel drie strijdwagens naast elkaar boven op de muur kunnen rijden. Hier wordt gezegd dat dit een mensenmaat is, maar het is ook een maat van een engel, zodat het visioen zich houdt aan afmetingen die bekend zijn bij de mensen en bij de engelen. Hoewel de afmetingen menselijk gezien buitengewoon groot zijn, moeten we accepteren dat Gods plan voor het toekomstige Jeruzalem de voorstellingen van mensen ver te boven gaat.

De muur vóór de wederkomst van Christus.

---

[163] 1 Petrus 1:18-19

[164] Galaten 4:26

[165] εχουσα τειχος (το τειχος)(muur) μεγα και υψηλον

[166] και εμετρησεν το τειχος αυτης εκατον τεσσερακοντα τεσσαρων πηχων (ο πηχυς)(el), μετρον ανθρωπου, ο εστιν αγγελου

[167] και η ενδωμησις (structuur, constructie materiaal) του τειχος αυτης ιασπις. και η πολις χρυσιον καθαρον (zuiver)
ομοιον υαλω (ο υαλος) (glas) καθαρω

Niet de letterlijke afmeting in ellen is van belang, maar het symbolische getal 144 (12x12). Het symboliseert de bescherming van de Drie-enige God voor de zijnen. Het getal 3 staat voor de Drie-enige God, het getal 4 voor de wereld en het getal 12 voor Gods oudtestamentische en nieuwtestamentische volk. De muur is een symbool van de verlossing[168] en de bescherming van God. Vergelijk dit met het beeld van 'een vuur rondom de stad' als bescherming in Zacharia 2:5. De muur is zo breed dat hij ondoordringbaar is en zo hoog dat hij onneembaar is! Niemand kan er een gat in slaan en niemand kan er overheen klimmen! Gods volk blijft altijd veilig door zijn omgang met de levende God. Jezus zegt, "Zij zullen niet verloren gaan in eeuwigheid en niemand zal ze uit Mijn hand rukken"[169].

De muur ná de wederkomst van Christus.

De muur is een onderdeel van het nieuwe Jeruzalem dat uiteindelijk is neergedaald bij de wederkomst van Christus. Het is een symbool voor de eeuwigdurende verlossing en veiligheid van Gods volk. "Over hen wordt geen oordeel uitgesproken"[170]. "Uit hen die U mij gegeven hebt, heb Ik niemand verloren laten gaan"[171]. Zij hebben het eeuwige leven[172].

(3) De poorten (21:12b,13,25).

21:12b met twaalf poorten, … [173]

21:13 Drie poorten op het oosten, drie poorten op het noorden, drie poorten op het zuiden, en drie poorten op het westen.[174]

De stad heeft twaalf poorten: drie poorten in elk van de vier windrichtingen. Elke poort is uit één parel gemaakt en symboliseert iets heel kostbaars, namelijk de toegang tot het Koninkrijk van God vanuit elke windrichting[175].

De poorten vóór de wederkomst van Christus.

Mensen uit alle landen, volken, stammen en talen in de hele wereld zijn welkom (5:9)[176]. Allen die hun kleren gewassen hebben in het bloed van het Lam hebben ook het recht om de stad binnen te gaan (7:14; 22:14)!

"Haar poorten zullen overdag nooit gesloten worden, want daar zal geen nacht zijn" (21:25)[177].

---

[168] Jesaja 26:1
[169] Johannes 10:28
[170] Johannes 5:24
[171] Johannes 18:9
[172] Matteüs 25:46
[173] εχουσα πυλωνας (ο πυλων)(poort) δωδεκα,
[174] απο ανατολης (η ανατολη)(rijzende, oosten) πυλωνες τρεις, και απο βορρα (ο βορρας)(noorden) πυλωνες τρεις,
και απο νοτου (ο νοτος)(zuiden) πυλωνες τρεις, και απο δυσμων (η δυσμος)(westen)
[175] zie Ezechiël 48:31
[176] zie Jesaja 43:5-7; Mattheüs 7:13-14; 24:14
[177] zie Jesaja 60:25

De open poorten symboliseren Gods uitnodiging om zijn Koninkrijk binnen te gaan, zonder toegangsgeld te betalen[178], zonder godsdienstige verplichtingen uit te voeren[179] en zonder goede werken te doen[180]. Open poorten symboliseren de vrijheid die binnen de stad ervaren wordt. De burgers worden nooit opgesloten als in een fort, nooit gedwongen ingesloten door een politieke partij of gevangen gehouden in een religieus systeem. Zij hebben absolute vrijheid om binnen te gaan.

Zij zullen geen schuld- en schaamtegevoelens ervaren in hun omgang met God. Open poorten symboliseren ook de veiligheid binnen de muren van de stad.

In Matteüs 7:13-14 spoort Jezus Christus mensen aan om zijn Koninkrijk binnen te gaan door 'de nauwe poort'. Dit betekent dat mensen niet op hun eigen voorwaarden het Koninkrijk van God binnen kunnen gaan. De poort van het Koninkrijk van God is niet zo breed dat alle meningen, alle soorten van geloof en alle soorten van levensstijlen binnen kunnen komen. De poort naar het Koninkrijk van God is nauw en de weg daarheen is smal. In Matteüs 7:13-14 staat de poort aan het begin van de smalle weg van je leven. De aanvankelijke keuze die je op de aarde maakt, welke poort je kiest, zal zowel de weg die je gaat als je bestemming bepalen! Het is dus anders dan kunstenaars hebben weergegeven. Sommigen schilderen eerst de smalle of brede weg en dan de smalle of brede poort.

In Lukas 13:23-30 staat de poort wel aan het einde van je leven. Door volharding zul je aan het einde van je leven het Koninkrijk van God in haar finale fase binnengaan[181].

De poorten bij de wederkomst van Christus.

De poorten zullen bij de wederkomst van Christus onherroepelijk gesloten worden en er zal geen gelegenheid meer komen om toe te treden en behouden te worden[182]! Dit betekent dat alleen zij die in het boek des levens staan het nieuwe Jeruzalem zullen binnengaan (21:27).

Ná de wederkomst van Christus zal niemand meer een legitieme verontschuldiging hebben waarom hij niet naar binnen is gegaan. Elke mond zal wat dat betreft gesnoerd worden[183]. De gesloten poorten bij de wederkomst waarschuwen ons dat bepaalde mensen buiten de stad gesloten zullen worden (21:8)[184]. "Buiten de stad zijn de honden, de tovenaars, de ontuchtplegers, de moordenaars, de afgodendienaars en ieder die de leugen liefheeft en doet" (22:15).

De poorten ná de wederkomst van Christus.

De poorten van het nieuwe Jeruzalem zullen na de wederkomst van Christus nooit meer gesloten worden en symboliseren 'ononderbroken omgang met de levende God in absolute veiligheid op de nieuwe aarde!' De open poorten blijven eeuwig getuigen van dit uitnodigende karakter van Gods Koninkrijk.

[178] Jesaja 55:1
[179] zie Jesaja 1:10-15
[180] Efeze 2:8-9
[181] Mattheüs 25:10
[182] Mattheüs 25:10-13; 2 Korinthe 6:1-2; 2 Korinthe 13:5
[183] Romeinen 1:18-20; 2:11-16; 3:19-20
[184] Deuteronomium 23:18; 1 Korinthe 6:9-10; Galaten 5:19-21; Kolossenzen 3:5-6

(4) De engelen bij de poorten (21:12c)

21:12c en bij die poorten twaalf engelen.[185]

Zij zijn zowel echte engelen, boodschappers van God vanuit de hemel[186], als leiders van de gemeenten, boodschappers van God op de aarde (zie 2:1).

De engelen vóór de wederkomst van Christus.

Zij bewaken de poorten, door de waarheid hoog te houden en de leugen te weerleggen[187], en zo goddeloze en onrechtvaardige mensen te verhinderen het Koninkrijk binnen te gaan (21:27)[188]. Christus is nú al bezig om mensen buiten het Koninkrijk te sluiten, bijvoorbeeld mensen die geen bruiloftskleren dragen die Christus uitdeelt[189]. Zij willen op hun eigen voorwaarden binnenkomen en niet door Jezus Christus. Christus is ook nú bezig om mensen in zijn Koninkrijk in te sluiten[190].

De engelen ná de wederkomst van Christus.

Bij de wederkomst van Christus zal Hij zijn engelen uitzenden om de uitverkorenen op de aarde te verzamelen[191]. Zij zullen alle struikelblokken en hen die de wetteloosheid doen uit zijn Koninkrijk verzamelen en in de hel werpen[192]. Niets wat onrein is zal in het nieuwe Jeruzalem in haar volmaakte fase op de nieuwe aarde binnenkomen (21:27)!

(5) De namen van de twaalf stammen van Israël op de poorten (21:12d)

21:12d Ook waren er namen op geschreven, namelijk van de twaalf stammen van de Israëlieten.[193]

De namen van de twaalf stammen vóór de wederkomst van Christus.

De namen van de twaalf stammen van Israël maken het overduidelijk dat alle gelovigen van de oudtestamentische periode deel zijn van Gods volk, het nieuwe Jeruzalem, de Bruid, de Kerk/Gemeente[194].

Omdat hier de namen van de twaalf stammen niet genoemd worden zoals in Openbaring 7:5-8[195], is er geen grond om stammen als Dan en Efraïm buiten te sluiten. De gelovigen in Gods oudtestamentische Gemeente kunnen nooit zonder de gelovigen in Gods

---

[185] και ονοματα επιγεγγραμμενα (deelwoord, voltooid tegenwoordige tijd, passief, accusatief, onzijdig, meervoud) α εστιν
(τα ονοματα) των δωδεκα φυλων (ν φυλη) υιων Ισραηλ.
[186] Hebreeën 1:14
[187] Titus 1:9
[188] zie Jesaja 62:6; Mattheüs 18:15-18; 1 Korinthe 5:12-13
[189] Mattheüs 22:11-14; Romeinen 13:14
[190] Mattheüs 16:18-19; Johannes 3:3-8; 12:31-32; Kolossenzen 1:13
[191] Mattheüs 24:31
[192] Mattheüs 13:41-42
[193] και επι τοι πυλωσιν αγγελους δωδεκα
[194] De gemeente van Israël wordt de Kerk (Hebreeuws: qahal; Grieks: ekklésia) genoemd in de Griekse vertaling van het Oude Testament (Richteren
20:2; 2 Kronieken 29:28; Psalm 22:23, Psalm 107:32). Letterlijk betekent 'ekklésia' de mensen die uitgeroepen zijn.
[195] Ezechiël 48:31

nieuwtestamentische Gemeente tot volmaaktheid komen[196]! *Het oudtestamentische Israël kan en zal nooit zonder de nieuwtestamentische Kerk tot volmaaktheid komen[197]!*

'De twaalf stammen' die in Jakobus 1:1 genoemd worden verwijzen naar Gods nieuwtestamentische volk[198]. Dit feit maakt duidelijk dat alle gelovigen gedurende de nieuwtestamentische periode ook 'het Israël van God' genoemd mogen worden. Zij beroepen zich op het kruis van Christus en zijn een nieuwe schepping[199]. Jezus zei, "Ik heb nog andere schapen, die niet van deze schaapskooi (dat wil zeggen het Joodse volk) zijn; ook die moet Ik binnenbrengen, en zij zullen Mijn stem horen en *het zal worden één kudde en één Herder*"[200].

De namen van de twaalf stammen ná de wederkomst van Christus.

Jesaja 49:15-16 is waar vóór en ná de wederkomst van Christus. "Kan een vrouw haar zuigeling vergeten, zich niet ontfermen over het kind van haar schoot? Zelfs al zouden die het vergeten, Ik (de HEERE) zal u niet vergeten. Zie, Ik heb u (uw namen) in beide handpalmen gegraveerd, uw muren (de muren van het nieuwe Jeruzalem) zijn steeds vóór Mij."

(6) De fundamenten (21:14)

21:14 En de muur van de stad had twaalf fundamenten met daarop de twaalf namen van de twaalf apostelen van het Lam.[201]

De namen van de twaalf apostelen van Christus vóór de wederkomst van Christus.

De apostelen van Jezus zijn de oorgetuigen en ooggetuigen van het leven van Jezus, zijn sterven en zijn opstanding. De nieuwtestamentische Kerk is gebouwd op het fundament van de twaalf apostelen van Jezus Christus[202] die door hun prediking en geschriften de eerste historische gemeenten in de wereld gesticht hebben. Door de namen van de twaalf apostelen te verenigen met de namen van de twaalf stammen van Israël geeft Jezus Christus de eenheid tussen Gods oudtestamentische en Gods nieuwtestamentische volk of Gemeente aan!

De namen van de twaalf apostelen van Christus ná de wederkomst van Christus.

De twaalf apostelen die Jezus gevolgd zijn zitten in de wedergeboorte van de schepping, dat wil zeggen op de nieuwe aarde, op twaalf tronen. Zij hebben gezag om de twaalf stammen van Israël te oordelen op de laatste oordeelsdag[203].

---

[196] Hebreeën 11:39-40

[197] Romeinen 11:13-24

[198] vergelijk Jakobus 1:1 met 1 Petrus 1:1; Romeinen 2:28-29 met Galaten 6:15-16; Romeinen 9:6 met Efeziërs 2:11-22; 3:5-6; 2 Korintiërs 6:16;
Titus 2:14 en 1 Petrus 2:4-10.

[199] Galaten 6:14-16

[200] Johannes 10:16; zie Romeinen 10:12-13; Galaten 3:28; Kolossenzen 3:11

[201] και το τειχος της πολεως εχων θεμελιους δωδεκα, και επ αυτων δωδεκα ονοματα των δωδεκα αποστολων του αρνιου

[202] Johannes 15:27; Handelingen 1:8,21-22; Efeze 2:20

[203] Mattheüs 19:28. Het woord 'regeren' (koning zijn) kan ook verwijzen naar hun uitmuntende positie boven anderen. Het woord 'oordelen' heeft in
de Bijbel de bredere betekenis van onderscheiden, voorkeur geven aan wat juist is, oordelen tussen recht en verkeerd, recht spreken en

(7) De grootte en vorm van de stad (21:15-16)

21:15 En hij (de engel) die met mij sprak, had een gouden meetlat om de stad op te meten, en haar poorten, en haar muur.[204]

21:16 En de stad lag *daar als een* vierkant, haar lengte was even groot als *haar* breedte. En hij mat de stad met de meetlat op: twaalfduizend stadiën. Haar lengte, breedte en hoogte waren gelijk.[205]

'Meten' is een symbolische handeling die aangeeft dat Gods volk apartgezet wordt om hen tegen alle gevaren te beschermen en om hen aan te duiden als Gods uitverkoren volk (11:1-2). In 1 Koningen 6:20 lezen we dat het Allerheiligste van de tempel ook de vorm van een kubus had, 20x20x20 el. Een el is gelijk aan 45 centimeter.

Gedurende de oudtestamentische periode was het Allerheiligste deel van de tempel de woonplaats van de Allerhoogste God te midden van zijn volk.

Het nieuwe Jeruzalem heeft niet de vorm van een piramide, maar van een kubus met een lengte, breedte en hoogte van 12.000 stadia. Een stadie is gelijk aan 192 meter. Dus 12.000 stadiën is ongeveer 2200 kilometer! Het gaat echter niet om fysieke afmetingen, maar om het getal '12.000'.

Het nieuwe Jeruzalem in de vorm van een kubus vóór de wederkomst van Christus.

Het nieuwe Jeruzalem[206] is een symbool voor *de Kerk/Gemeente* als de woonplaats van God door zijn Geest[207]!

Het symbolische getal 12.000 is het product van 3x4x10x10x10. Het getal 3 symboliseert: 'God'[208]. Het getal 4 'de wereld' met zijn vier windrichtingen (7:1). Het getal 12 symboliseert daarom 'Gods volk' (21:12,14), het resultaat van Gods verlossingswerk in de wereld. Het getal 10 staat voor '*het volledige aantal op de aarde*', net zoals de 10 meisjes in Matteüs 25:11 en zoals de 10 ponden in Lukas 19:13. Het getal 10x10x10 symboliseert daarom '*het goddelijke, volledige aantal op de aarde*'[209]. De kubus van 12.000 x 12.000 x 12.000 staat daarom voor 'de volheid[210] van alle uitverkorenen *in alle generaties*'!

---

onderwijzen. Hoe zij betrokken worden bij het oordeel wordt niet gezegd.

[204] Και ο λαλων μετ εμου ειχεν (onvoltooid verleden tijd, actief, 3 enkelvoud) μετρον (το μετρον)(meetlat) καλαμον (ο καλαμος (riet, stok, lat)

χρυσουν, ινα μετρηση (>μετρεω)(aanvoegende wijs, aoristus, actief, 3 enkelvoud) την πολιν και τους πυλωνας αυτης και το τειχος αυτης

[205] και η πολις τετραγωνος (vierhoek) κειται (>κειμαι)(liggen, staan), και το μηκος (το μηκος) (lengte) αυτης οσον (και) το πλατος

(το πλατος)(breedte). και εμετρησεν την πολιν τω καλαμω επι σταδιων (50,9 meter) δωδεκα χιλιαδων. το μηκος και το πλατος

και το υψος (hoogte) αυτης ισα (ισος-ν-ον)(gelijk aan) εστιν

[206] Galaten 4:26

[207] Efeze 2:19-22

[208] Mattheüs 28:19

[209] Exodus 20:6; Jesaja 60:21-22

[210] volle getal van

In elke generatie wordt een door God bepaald aantal mensen uitverkoren[211]. Geen enkele uitverkorene in de geschiedenis zal misleid worden[212] en geen enkele uitverkorene zal verloren gaan[213]! Dit is een grote bemoediging!

Het nieuwe Jeruzalem in de vorm van een kubus ná de wederkomst van Christus.

Het nieuwe Jeruzalem (21:1-2) in de vorm van een kubus (21:16) is een symbool van *de Kerk in haar uiteindelijke volmaakte vorm* als de woonplaats van God op de nieuwe aarde. Zij zal voor eeuwig met het heldere licht van Gods heerlijkheid blijven schitteren (21:3,11). Het symboliseert 'de volheid van Israël' en 'de volheid van de heidenen', een aantal dat bij de wederkomst van Christus pas in zijn geheel bereikt zal worden[214].

21:17-18. Zie 'de muur' hierboven bij vers 12.

(8) Het kostbare edelgesteente op de fundamenten (21:19-20)

21:19 En de fundamenten van de muur van de stad waren met allerlei edelgesteente versierd. Het eerste fundament was jaspis, het tweede saffier, het derde chalcedon, het vierde smaragd,[215]

21:20 het vijfde onyx, het zesde sardius, het zevende chrysoliet, het achtste beril, het negende topaas, het tiende chrysopraas, het elfde hyacint, het twaalfde amethist.[216]

De twaalf fundamenten van de stadsmuren waren versierd met verschillende soorten edelgesteenten. Deze hadden verschillende kleuren. Hoewel zij overeenkomen met het edelgesteente in de borsttas van de hogepriester[217], is er geen aanwijzing dat er een verband tussen de twee groepen stenen bestaat. Ook de profeet Jesaja heeft al verwezen naar het schitterende edelgesteente van de stad[218].

De namen die destijds aan dit edelgesteente gegeven werden komen niet altijd overeen met hun namen in de moderne tijd.

- Jaspis is een ondoorzichtig kwarts, gewoonlijk rood, geel, bruin, soms groen, blauw of wit. In de oudheid kon jaspis meer soorten stenen betekenen. Hier is de kristalheldere jaspis misschien een opaal of een diamant. Hoe dan ook jaspis wordt gebruikt om de heerlijke uitstraling van God (4:3), van de stad (21:11) en van de muur (21:18) te beschrijven.
- Saffier is een blauwe, doorschijnende edelsteen, maar in de oudheid was dat waarschijnlijk lapis lazuli. Saffier wordt gebruikt om de schoonheid van het plaveisel

[211] zie Romeinen 11:4-5
[212] Mattheüs 24:24
[213] Johannes 10:28; Johannes 17:12
[214] Romeinen 11:25-26; 2 Timotheüs 2:19
[215] οι θεμελιοι του τειχος της πολεως παντι λιθω τιμιω κεκοσμημενου (deelwoord voltooid tegenwoordige tijd, passief) (versierd).
ο θεμελιος ο πρωτος ιασπις, ο δευτερος σαπφιρος, ο τριτος χαλκηδων, ο τεταρτος σμαραγδος.
[216] ο πεμπτος σαρδονυξ, ο εκτος σαρδιον, ο εβδομος χρυσολιθος , ο ογδοος Βηρυλλος, ο ενατος τοπαζιον, ο δεκατος χρυσοπρασος, ο ενδεκατος υακινθος,ο δωδεκατος αμεθυστος.
[217] Exodus 28:17-21; 39:10-14
[218] Jesaja 54:1,5,11-12

onder Gods voeten[219], het fundament van Jeruzalem[220], en de troon van God[221], te beschrijven.

- Chalcedon wordt vandaag onder andere agaat, onyx of carneool genoemd en is mogelijk groen of rood van kleur.
- Smaragd is een groene, doorschijnende edelsteen. Smaragd wordt gebruikt om de regenboog rondom Gods troon (4:3) te beschrijven en is een symbool voor Gods verlossing en trouw.
- Sardonyx is een soort agaat.
- Sardius is een rode edelsteen. Sardius wordt gebruikt om de verschijning van God in zijn functie als Rechter in het oordeel uit te drukken (4:3).
- Chrysoliet is een goudgele topaas.
- Beril is een zeegroene edelsteen.
- Topaas is een gele, min of meer doorschijnende edelsteen, die in de antieke tijd veelal voor het maken van zegels en juwelen gebruikt werd.
- Chrysopraas is een appelgroene edelsteen (een soort kwarts) met een fijnkorrelig hoornsteenstructuur, die gekleurd wordt door nikkeloxide en licht doorlaat.
- Hyacint is een bloem en ook een edelsteen, waarschijnlijk donkerblauw van kleur. Hyacint wordt gebruikt om de borstplaten van paarden en ruiters te beschrijven (9:17).
- Amethist is paars of blauw kwarts.

De edelstenen vóór de wederkomst van Christus.

Er is geen verwijzing in de Bijbel naar een specifieke betekenis voor elk van de edelstenen of hun kleuren. Samen symboliseren deze edelstenen de verbluffende aantrekkingskracht van de stad, de gemeenschap van Gods volk in de wereld.

Het nieuwe Jeruzalem (de Kerk) is het licht van de wereld evenals een stad op een berg die niet verborgen kan blijven[222]. Het staat voor de veelkleurige deugden van God die de Kerk verkondigt en uitstraalt[223].

De edelstenen ná de wederkomst van Christus.

In de eeuwige staat blijft de Kerk voor eeuwig de Bruid van het Lam, stralend, zonder smet of rimpel.

(9) De straten (21:21b; 22:2)

21:21 En de twaalf poorten waren twaalf parels. Elke poort apart bestond uit één parel, en de straat van de stad was zuiver goud, als doorzichtig glas.[224]

[219] Exodus 24:9-11
[220] Jesaja 54:11
[221] Ezechiël 1:26
[222] Mattheüs 5:14
[223] Efeze 3:10

Het woord ‘straat’ staat in het enkelvoud, maar *in de oorspronkelijke taal heeft het ook collectieve betekenis, namelijk alle straten*. De functie van een straat is om gemakkelijk toegang te geven tot iets, in dit geval tot God.

Evenals de stad zijn de straten ook van zuiver goud. Dit moet symbolisch bedoeld zijn, omdat het doorzichtig is als glas. Het toont aan dat er geen vuil meer is dat de toegang tot God kan verhinderen. Alle zonden zijn betaald en verzoend.

De straten vóór de wederkomst van Christus.

Voor de natuurlijke mens is God onzichtbaar en ontoegankelijk[225]. Door Christus wordt God toegankelijk en zichtbaar[226]. De straten symboliseren de directe toegang tot God. Bij de eerste komst van Christus werd het voorhangsel dat de toegang tot God blokkeerde van boven naar beneden opengescheurd[227]. Vanaf die tijd hebben gelovigen zowel vanuit de Joden als vanuit de heidenen toegang tot God de Vader door de Heilige Geest[228]. Zij mogen met vrijmoedigheid bij God komen[229].

De straten ná de wederkomst van Christus.

Terwijl bij de eerste komst van Christus de toegang tot God een onzichtbare geestelijke ervaring is, zal het vanaf de wederkomst van Christus een zichtbare werkelijkheid zijn. De gelovigen zullen in de eeuwige staat God in Christus zien en waarneembaar met Hem omgaan.

(10) De tempel (21:22)

21:22 Ik zag geen tempel in haar, want de Heere, de almachtige God, is haar tempel, ook het Lam.[230]

De tempel vóór de eerste komst van Christus.

Het begon met de tabernakel, de Tent van Ontmoeting. Daarna werd het eerste tempelgebouw door Salomo opgericht. De heerlijkheid van God openbaarde zich in het Allerheiligste, eerst in de tabernakel en daarna in de tempel. Daar verscheen God in een wolk en werd Hij gediend door zijn dienaren. Daar aanbad Gods volk de HEERE[231].

Gedurende de periode van de eerste tempel werd Gods volk afgeschilderd als een volk dat God ontmoet in de voorhof van de tempel. Daar hebben zij omgang met God[232].

---

[224] και οι δωδεκα πυλωνες δωδεκα μαργαριται, ανα (in midden, tussen, elk) εις εκαστος των πυλωνων ην (onvoltooid verleden tijd,
actief, 3 enkelvoud) εξ ενος μαργαριτου. και η πλατεια (η πλατεια) (straat) της πολεως χρυσιον καθαρον
ως υαλος διαυγης (-ης-ες)(transparant)

[225] 1 Timotheüs 6:16

[226] Johannes 14:6,9

[227] Mattheüs 27:51

[228] Efeze 2:18

[229] Efeze 3:12; Hebreeën 4:14-16

[230] Και ναον (ο ναος) (tempel) ουκ ειδον (>οραω, οψομαι, ειδον, εωρακα) εν αυτη, ο γαρ κυριος ο θεος ο παντοκρατωρ
ναος αυτης εστιν. και το αρνιον.

[231] Exodus 40:34-38

[232] Psalm 27:4; 36:8; 65:5

De eerste tempel werd vóór de ballingschap naar Babylon vernietigd (586 v.C.). Na de terugkeer uit de ballingschap werd een tweede tempel door Zerubbabel gebouwd (516 v.C.). Deze tweede tempel werd samen met Jeruzalem vernietigd in 70 n.C. De populaire verwachting van de Joden is dat Jeruzalem met de tempel in haar midden letterlijk herbouwd zal worden[233].

Maar de profeten spraken niet in letterlijke zin, maar in termen die de letterlijke betekenis ver overtreffen[234]. *De oudtestamentische profeten dienden niet een herleving van het Joodse nationalisme, maar verkondigden Gods daden met de uitverkorenen gedurende heel de nieuwtestamentische periode[235]. Zij profeteerden dat ná de terugkeer van Israël uit de ballingschap (uit Assyrië en uit Babylon)[236] naar het land van Israël het volgende zou gebeuren:*

- God zou zijn Heilige Geest uitstorten op alle volken[237].
- Hij zou een einde maken aan de letterlijke tempel met zijn godsdienstige ceremoniën[238].
- Hij zou een toekomstige geestelijke tempel bouwen door de Messias Koning-Priester[239] en "de aanbidding van God

  in Geest en waarheid" uitbreiden van Jeruzalem tot aan het einde van de aarde[240].
- Hij zou niet langer het aardse Jeruzalem, maar het hemelse Jeruzalem tot focus voor alle volken op de aarde maken[241]!

De profeet Ezechiël noemde de toekomstige messiaanse stad: "De HEERE is daar"[242] en de profeet Joël profeteerde: "De HEERE (Zelf) is een toevlucht voor zijn volk en een vesting voor de Israëlieten." "De HEERE woont op zijn heilige berg. Jeruzalem zal een heiligdom zijn en vreemden (ongelovigen) zullen er niet meer doorheen trekken"[243].

Dus, een letterlijk tempelgebouw is niet langer nodig als zichtbaar symbool van Gods woning[244].

<u>*De tempel vóór de wederkomst van Christus*</u>.

Vanaf de eerste komst van Jezus Christus, zegt de Bijbel, "de Allerhoogste woont echter niet in tempels die met handen gemaakt zijn"[245]. "Hij wordt ook niet door mensenhanden

[233] gebaseerd op Jesaja 2:2-4
[234] Jesaja 44:28; Ezechiël 40 tot 48
[235] 1 Petrus 1:1-2,9-12
[236] Ezechiël 37:15-28
[237] Ezechiël 36:24-27; Joël 2:28; Zacharia 6:1-8 (de Geest neerlaten in alle windrichtingen); Handelingen 2:17-21
[238] Psalm 40:6-7; Jesaja 1:13-18; 66:1-2; Jeremia 3:15-17; 6:19-20; 7:12-15; Amos 5:21-24; Maleachi 1:10-11; Mattheüs 5:17; Johannes 2:19-21;
Hebreeën 10:1-21
[239] Johannes 2:19-21; 1 Korinthe 3:16; 6:19-20; 2 Korinthe 6:16; Efeze 2:19-22; 1 Petrus 2:4-6;
vergelijk Jesaja 8:14, "De HEERE zal tot een heiligdom voor u zijn …"
[240] Johannes 4:21-24; Handelingen 1:8
[241] Jesaja 2:2-4; Hebreeën 11:10,16; 12:22-24; 13:14
[242] Ezechiël 48:35
[243] Joël 3:16-17
[244] Johannes 2:19; Handelingen 7:44-50; Handelingen 17:24-25
[245] Handelingen 7:48. Godsdienstige gebouwen: tempels, kerkgebouwen, moskeeën, heiligdommen van alle godsdiensten zijn geen woonplaats voor

gediend alsof Hij iets nodig heeft".[246] Niet het tempelgebouw, maar Christus zelf openbaarde met zijn leven hier op aarde de zichtbare werkelijkheid, de tegenwoordigheid en de goddelijke kenmerken of heerlijkheid van God aan de mensen[247]. Toen Jezus Christus werd gekruisigd en gedood, hield de tempel van de Joden op betekenis te hebben[248]. Nadat Jezus uit de dood opstond, stortte Hij zijn Heilige Geest uit op zijn volk en werden de gelovigen zijn geestelijke tempel. Gedurende de hele nieuwtestamentische periode is de Kerk/Gemeente symbolisch de tempel waarin God door zijn Geest woont (21:22)[249]. Vanaf de eerste komst van Christus gaat omgang met God niet langer meer door middel van godsdienstige ceremoniën in een tempelgebouw, maar alleen door middel van Geest en waarheid[250]. Aardse tempelgebouwen zijn niet langer noodzakelijk om God te dienen[251].

De tempel ná de wederkomst van Christus.

In de eeuwige staat zal de uitstraling van Gods majesteit en heerlijkheid niet beperkt blijven tot een bepaalde plaats, een heilige stad[252] met een heiligdom. Zijn heerlijkheid zal overal gemanifesteerd worden in de gelovigen zelf (21:11). En Gods volk zal Hem direct en volmaakt aanbidden. Niet alleen zal God in de gemeenschap van zijn volk (de Kerk) wonen (21:3,11,16), maar ook zal de gemeenschap van Gods volk in God en in het Lam wonen (7:15; 21:22) [253]! De HEERE God Almachtig en Jezus Christus zijn hun tempel! God zal zijn tent over hen heen spreiden en zij zullen Hem dag en nacht in zijn tempel aanbidden (7:15). Dit is een beschrijving van de relatie tussen God en zijn volk in de eeuwigheid.

Dan zal Kolossenzen 3:3-4 de zichtbare werkelijkheid zijn: "Uw leven is met Christus verborgen in God. Wanneer Christus geopenbaard zal worden, die ons leven is, dan zult ook u met Hem geopenbaard worden in heerlijkheid."

Wat Jesaja profeteerde[254] zal dan de werkelijkheid zijn: "God is hun heiligdom geworden", de plaats waar de gelovigen voor eeuwig wonen en schuilen en Hem aanbidden en dienen. En de uitstraling van de heerlijkheid van God zal de hele nieuwe aarde doordringen.

(11) Het licht (21:23; 22:5)

21:23 En de stad heeft de zon en de maan niet nodig om haar te beschijnen, want de heerlijkheid van God verlicht haar *eens en voor altijd*, en het Lam (is) haar lamp.[255]

God

[246] Handelingen 17:24-25.

[247] Matteüs 12:6; Johannes 1:14,18; Kolossenzen 1:15; 2:9

[248] Matteüs 27:51; Johannes 2:13-22; Handelingen 7:48-49; 17:24-25

[249] zie Efeziërs 2:19-22; 1 Petrus 2:5,9-10

[250] Johannes 4:23-24

[251] Handelingen 7:48-49; 17:24-28

[252] Zogenaamde 'heilige steden' als Jeruzalem, Varanasi, Bodh Gaja, Mekka, Salt Lake City, enz.

[253] zie Johannes 14:10-11; 17:20-26

[254] Jesaja 8:14

[255] και η πολις ου χρειαν εχει του ηλιου ουδε της σεληνης, ινα φαινωσιν αυτη, η γαρ δοξα του θεου εφωτισεν (>φωτιζω) αυτην,
και ο λυχνος αυτης το αρνιον.

Het nieuwe Jeruzalem zal niet meer het licht van de zon, maan en sterren nodig hebben. Dat betekent niet dat ze zullen verdwijnen, maar wel dat ze vernieuwd zullen zijn.

Het licht vóór de komst van Christus.

Gedurende de oudtestamentische periode verwachtte Gods volk het komende Licht, de Messias[256]. Hier is het Licht geestelijk bedoeld. Jesaja had al geprofeteerd dat de HEERE zelf het Licht van het nieuwe Jeruzalem zou zijn[257]. Het Licht bestaat uit zijn recht, gerechtigheid en verlossing[258]. Mensen vanuit alle landen in de wereld zullen door dit licht aangetrokken worden[259] en in dat licht wandelen[260].

Het licht bij de eerste komst van Christus.

Jezus Christus is het Licht van de wereld[261], omdat Hij de onzichtbare God zichtbaar aan mensen heeft geopenbaard[262] en ook omdat Hij de ware en reddende kennis van God aan gelovigen heeft gebracht[263]. Ondanks dat zijn er toch veel mensen die de duisternis verkiezen[264]. *Er is dus een verlichting die niet tot verlossing leidt[265]!* De verlichting die wel tot verlossing leidt is pure genade[266]!

Het verwachte Licht kwam eerst naar het volk van Israël[267] en daarna ook naar de heidense volken[268].

Het licht ná de wederkomst van Christus.

Omdat God in Christus dan zichtbaar tegenwoordig op de nieuwe aarde zal zijn, wonend tussen zijn verloste volk, zal er geen vorm van duisternis meer zijn. Vóór de wederkomst leefden gelovigen door het geloof en niet door aanschouwen[269], maar ná de wederkomst van Christus zullen zij Hem in al zijn heerlijkheid zien (22:4)[270]. In Gods tegenwoordigheid op de nieuwe aarde kan er geen duisternis meer zijn.

Christus zal het Licht en de Lamp van het nieuwe Jeruzalem op de nieuwe aarde zijn (21:23). God is Geest en Hij woont door Jezus Christus zichtbaar tussen de gelovigen op de nieuwe aarde (21:3). Dan zullen gelovigen Jezus Christus ook met de ogen van hun opstandingslichamen kunnen zien (22:4)!

[256] Jesaja 9:2; 42:6; 49:6; zie Mattheüs 4:16; Handelingen 13:47
[257] Jesaja 60:19
[258] Jesaja 51:4-6
[259] Jesaja 60:1-3
[260] Jesaja 2:5
[261] Johannes 8:12
[262] Johannes 1:4-5; Johannes 14:9; 2 Korinthe 4:6; Kolossenzen 1:15
[263] Matteüs 11:27; Johannes 8:19
[264] Johannes 3:19-21
[265] Johannes 1:5-11; Hebreeën 6:4-6
[266] 2 Korinthe 4:6
[267] Mattheüs 4:16-17; Johannes 1:9-11
[268] Handelingen 13:47; 26:23
[269] 2 Korinthe 4:18; 5:7
[270] zie Johannes 17:24; 1 Johannes 3:2

(12) De volken en hun bijdrage (21:24-26)

21:24 En de naties[271] zullen in haar licht wandelen, en de koningen van de aarde brengen hun heerlijkheid en eer erin.[272]

Wie zijn de volken in het nieuwe Jeruzalem?

De volken vóór de wederkomst van Christus.

Bij zijn eerste komst is Jezus Christus naar *de verloren schapen van het huis van Israël* gekomen en heeft Hij zijn belofte aan hen vervuld. Hij heeft Gods rechtseis vervuld[273], de ceremoniële wet van Israël opgeheven en afgeschaft.[274]

Hij heeft de satan gebonden[275]. Voor zijn hemelvaart heeft Hij de grote opdracht aan zijn discipelen gegeven: “Ga en maak alle volken tot mijn discipelen[276].”

Nú is Hij bezig om *mensen vanuit alle volken in de wereld* onder zijn Koningschap te brengen (5:9-10; 20:3)[277]. Ontelbaar veel mensen uit alle volken en talen zullen Jezus Christus aannemen als Verlosser en Heer. Zij zullen de smalle poort binnengaan en de smalle weg bewandelen[278]. Jesaja profeteerde al dat de volken zouden wandelen in het licht van Jezus Christus, de Knecht van de HEERE[279].

De volken ná de wederkomst van Christus.

Wanneer het nieuwe Jeruzalem op de nieuwe aarde neergedaald is, dan zullen mensen uit elke stam, taal en natie voor eeuwig in de stad wonen, dat wil zeggen, deel zijn van de gemeenschap van Gods volk (de Kerk) op de nieuwe aarde (5:9-10). De mensen zullen niet allemaal dezelfde zijn. Er zal een grote verscheidenheid van volken met verschillende persoonlijkheden, gaven en vermogens zijn. Het beeld van God zal zowel geestelijk als lichamelijk volkomen hersteld zijn in elk gelovige en allen zullen samen Gods beeld reflecteren.

21:25 En haar poorten zullen overdag nooit gesloten worden, want daar zal geen nacht zijn.[280]

21:26 En zij zullen de heerlijkheid en de eer van de naties daarin brengen.[281]

Wat brengen de volken met zich mee?

---

[271] *HSV voegt toe: die zalig worden*

[272] και περιπατησουσιν (toekomende tijd, actief, 3 meervoud) τα εθνη δια του φωτος αυτης.
και οι βασιλεις της γης φερουσιν (>φερω, οισω, ηνεγκα) (brengen, dragen) την δοξαν αυτων εις αυτην.

[273] Mattheüs 5:17

[274] Kolossenzen 2:14; Efeze 2:14-15

[275] Mattheüs 12:28-29

[276] Mattheüs 28:19

[277] Mattheüs 28:18-19; Johannes 12:31-32; Romeinen 10:12-13; 1 Korinthe 12:12-13; Galaten 3:28; Efeze 2:11-22; 3:3-6; Kolossenzen 3:11; 1 Petrus 2:9-10

[278] Mattheüs 7:13-14

[279] Jesaja 9:1; 42:6; 49:6; 60:3,19; Maleachi 4:2; Galaten 4:26

[280] και οι πυλωνες αυτης ου μη (nooit) κλεισθωσιν (>κλειω)(sluiten) ημερας, νυξ γαρ ουκ εσται εκει (daar)

[281] και οισουσιν (>φερω, οισω, ηνεγκα)(toekomende tijd, actief, 3 meervoud) (dragen, brengen) την δοξαν και την τιμην
των εθνων εις αυτην.

De bijdrage van de volken vóór de wederkomst van Christus.

Jesaja profeteerde dat de koningen van de aarde hun heerlijkheid en eer in de stad zouden brengen (21:24,26) [282]. De bekering en het christianiseren van de heidense volken brengt enorme tijdelijke zegeningen met zich mee: goede en transparante regeringen, uitstekend onderwijs, gezondheid (ziekenhuizen) en sociale diensten, recht, massacommunicatie, rechtvaardige werkgelegenheid, betere levensomstandigheden, aantrekkelijke kunst, muziek, dans, gezonde sport en ontspanning, zinvolle normen en waarden, enz. Dit zijn gezonde vruchten van gezonde bomen en zij dragen bij tot de uitbreiding van Gods Koninkrijk! Vóór de wederkomst van Christus wordt dit nog niet volmaakt. De geschiedenis leert ook dat als Christus en het evangelie verworpen worden, de gezonde vruchten van de christelijke cultuur ook zullen verdwijnen!

De Kerk/Gemeente van Jezus Christus is al in alle volken aanwezig! De gemeenten brengen een enorme verscheidenheid van aanbidding en dienstbetoon met zich mee! De gelovigen zullen de rijkdom van hun eigen volk in het hemelse Jeruzalem (de wereldwijde Kerk) inbrengen[283] en aansluiten bij de wereldwijde Gemeente (Kerk) van Jezus Christus (5:9-10)[284]. Zij zullen God door Jezus Christus aanbidden en dienen door middel van alle dingen die goed en moreel zijn in hun wetenschap (landbouwprojecten, medische projecten, sociale projecten, enz.), cultuur (muziek, poëzie, dans, kunst, enz.) en persoonlijk leven (persoonlijkheden, karaktereigenschappen, talenten, geestesgaven, humor, enz.).

De bijdrage van de volken ná de wederkomst van Christus.

Wanneer het hemelse Jeruzalem als het nieuwe Jeruzalem op de nieuwe aarde neergedaald is, zullen mensen uit elk land, volk, stam en taal voor eeuwig een deel uitmaken van Gods uitverkoren, gelovige volk (de Kerk) op de nieuwe aarde. Er zal een grote verscheidenheid christenen en een geweldige verscheidenheid van pracht op de nieuwe aarde zijn! Alles wat “uit God, door God en voor God” gedaan werd[285] zal niet tevergeefs zijn[286]. Het zal daar te vinden zijn (14:13)! “Hun werken volgen met hen” (14:13)[287]! Wat ook al in hun persoonlijkheid, werken en cultuur de toets van het vuur van het oordeel heeft kunnen doorstaan, zal in het nieuwe Jeruzalem zijn. Alles wat waar, eerbaar, rechtvaardig, rein, liefelijk, welluidend, deugd en prijzenswaardig is[288], zal er zijn.[289] Gods volk zal al deze heerlijkheid en eer, die Gods beeld weerspiegelen[290], in het nieuwe Jeruzalem brengen!

[282] zie Jesaja 60:5,10-14
[283] Jesaja 60:11
[284] Mattheüs 24:14
[285] Romeinen 11:36; Johannes 15:5
[286] 1 Korinthe 15:58
[287] zie 1 Korinthe 3:12-15
[288] Filippenzen 4:8
[289] Denk aan de wetenschappelijke uitvindingen, bekwaamheden, muziek, liederen, poëzie, kunst en geschreven werken die God verheerlijken.
[290] Efeze 4:24; Efeze 1:3

(13) Wie ingesloten en wie buitengesloten worden (21:27)

21:27 Al wat onrein is, zal er niet inkomen, en ook niemand die zich bezighoudt met gruwelen en leugens, maar alleen zij die geschreven zijn in het boek des levens van het Lam.[291]

Wie ingesloten worden in het nieuwe Jeruzalem vóór de wederkomst van Christus.

Het Koninkrijk van God in zijn tegenwoordige fase heeft een gemengd karakter. Er zijn wedergeboren christenen, maar ook naamchristenen of cultuurchristenen die zich met echte christenen[292] in elke lokale gemeente vermengen. Maar het hemelse Jeruzalem bestaat alleen uit echte gelovigen die of nog op de aarde wonen, of al in de hemel wonen[293].

Alle goddeloze en onrechtvaardige mensen worden door de engelen buiten het nieuwe Jeruzalem gehouden (21:12). Christus is nú bezig om zijn Kerk te reinigen door de gelovigen te snoeien en de ongelovigen af te snijden. Hij snoeit de nog vruchteloze ranken van de gelovigen, zodat zij meer en betere vruchten zullen dragen[294]. En Hij neemt de ranken die nooit vruchten hebben gedragen weg[295]. De leiders van de gemeenten mogen niet de naamchristenen van de gemeente afsnijden, omdat zij niet in hun harten kunnen zien en omdat zij nog tot geloof kunnen komen[296]. De gemeenten moeten wel tucht uitoefenen wanneer er duidelijk sprake van zonde is[297]. Dit is een onderdeel van het nieuwe Jeruzalem dat in de tegenwoordige tijd van God uit de hemel op de aarde neerdaalt.

Wie ingesloten zijn in het nieuwe Jeruzalem ná de wederkomst van Christus.

Bij de wederkomst van Christus zullen Christus en zijn engelen alle struikelblokken en hen die de wetteloosheid doen uit Gods Koninkrijk wieden en in de vurige oven van de hel werpen[298]. Niets dat onrein is zal ooit het nieuwe Jeruzalem in haar finale fase op de nieuwe aarde mogen binnenkomen! Alle goddeloze en onrechtvaardige mensen zullen samen met hun boze werken in de poel die van vuur en zwavel brandt geworpen worden (21:8). Ook cultuurchristenen of naamchristenen zullen niet in het nieuwe Jeruzalem binnenkomen[299]. Echte christenen van wie de namen in het boek van het leven van het Lam opgetekend staan (3:5; 13:8; 17:8; 20:15) hebben niets te vrezen. Hun zekerheid van verlossing staat voor eeuwig vast[300]

---

[291] και ου μη εισελθη (>εισερχομαι)(aanvoegende wijs aoristus actief 3 enkelvoud) εις αυτην παν κοινον (κοινος-η-ον)(algemeen, wat in
aanraking komt met alles, wat ceremonieel onrein is) και (ο) οιων βδελυγμα και ψευδος, ει μη γεγραμμενοι εν τω βιβλιω
της ζωης του αρνιου.
[292] Mattheüs 13:24-30,36-43
[293] Hebreeën 12:22-24
[294] Johannes 15:2
[295] Johannes 15:6
[296] Mattheüs 13:24-30,26-43
[297] 1 Korinthe 5:9-13
[298] Mattheüs 13:41-42
[299] Mattheüs 25:10-13
[300] Mattheüs 13:43; Johannes 10:28; Filippenzen 1:6